

รูปแบบการจัดการความรู้แหล่งโบราณคดีทาง
พระพุทธศาสนาในจังหวัดร้อยเอ็ด

พระสังกัจจายน์ วัดสระทอง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

"พระสังกัจจายน์" เป็นพระพุทธรูปที่ชาวร้อยเอ็ดเคารพศรัทธา การสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏชัดเจน แต่ปรากฏหลักฐาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ พระยาขัติยวงษา (ท้าวธน) ซึ่งเป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ดคนแรก ได้พบพระพุทธรูปองค์นี้และนำมาประดิษฐานที่วัดสระทองและยกให้เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง ในอดีตข้าราชการทุกคนต้องมาสาบานตนต่อหน้าหลวงพ่อก่อนจะขึ้นสัณฑ์ต่อบ้านเมืองเป็นประจำทุกปี ปัจจุบันเป็นที่สักการะของผู้ว่าราชการคนใหม่ของจังหวัดร้อยเอ็ด

พระพุทธรูมิ่งเมืองมงคล พระพุทธรูปประจำจังหวัดร้อยเอ็ด วัดกลาง
มิ่งเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

"พระพุทธรูมิ่งเมืองมงคล" ประดิษฐานที่ "วัดกลางพร้อมเมือง" หรือ "วัดกลางมิ่งเมือง" ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ในเมืองร้อยเอ็ดสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา สำหรับพระอุโบสถนั้นเป็นศิลปะแบบล้านช้าง ด้านหน้ามีรั้วผึ้งขนาดใหญ่ สลักลายเครือเถาและดอกพุดตานอย่างงดงาม ส่วนฝาผนังด้านนอกพระอุโบสถมีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบอีสาน (อุปแต้ม) เล่าเรื่องราวพุทธประวัติและทศชาดก ภายในพระอุโบสถประดิษฐาน "พระพุทธรูมิ่งเมืองมงคล" พระพุทธรูปประจำจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เนื้อสัมฤทธิ์ สร้างขึ้นโดยพระขัติยวงษา (สีลัง) เจ้าเมืองร้อยเอ็ดคนที่ ๒

สิมโบราณ วัดจักรวาลภูมิพินิจ อำเภออาจสามารถ

"สิมวัดจักรวาลภูมิพินิจ" ตั้งอยู่ที่วัดหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ เป็นสิมแบบพื้นเมืองประเภทสิมที่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก หลังคาทรงจั่วชั้นเดียว มีลายแกะไม้ที่หน้าบันและส่วนรังผึ้ง เดิมมุงด้วยไม้แป้นเกล็ด มีจิตรกรรมฝาผนังประดับด้านนอกเป็นภาพพุทธประวัติ ด้านในเป็นวรรณคดีพื้นบ้านเรื่องสังข์ศิลป์ชัย สิมแห่งนี้มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๔

สิมโบราณ วัดบ้านขอนแก่น อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

ตั้งอยู่ที่วัดบ้านขอนแก่น อำเภอเมือง เป็นสิมพื้นเมืองประเภทสิมที่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ ๔ X ๕ เมตร หันหน้าไปทางตะวันออก หลังคาเป็นทรงจั่วชั้นเดียว มีลายแกะไม้ที่หน้าบันและส่วนรังผึ้ง เดิมหลังคามุงด้วยไม้แป้นเกล็ด มีจิตรกรรมฝาผนังประดับ ด้านนอกเป็นภาพพุทธประวัติตอนออกผนวช ตอนมารผจญ และภาพนรกสวรรค์ มีอักษรไทยน้อยระบุปีที่สร้าง คือปี พ.ศ. ๒๔๒๘ (จ.ศ. ๑๒๔๗)

ลิมโบราณ วัดประตูลัย อำเภอรวัชบุรี

ตั้งอยู่ที่วัดประตูลัย อำเภอรวัชบุรี เป็นลิมแบบพื้นเมือง ประเภทลิมทึบ วัสดุที่เหลื่อมผืนผ้า ขนาดประมาณ ๓ X ๙ เมตร หลังคาเป็นทรงจั่วชั้นเดียว (ปัจจุบัน ๔ ชั้น) เดิมมุงด้วยไม้แป้นเกล็ด (ปัจจุบันมุงด้วยสังกะสี) มีภาพจิตรกรรมฝาผนังประดับเป็นภาพขาคท เรื่องพระเวสสันดรอยู่ด้านนอกของตัวอาคาร ลิมแห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๑

เสาหินโบราณ วัดเหนือ อำเภอมืองร้อยเอ็ด

“เสาหินโบราณ” ตั้งอยู่ที่วัดเหนือ อันเป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดร้อยเอ็ด เสาหินต้นนี้สร้างขึ้นจากหินศิลาแลง รูปทรงแปดเหลี่ยม บริเวณยอดเสามีลักษณะกลม มีการจารึกอักษรปัลลวะของ

อินเดียตอนใต้ ในสมัยทวารวดี โดยนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า เสาหินต้นนี้อาจเป็นหลักเขตเมืองหรือเขตพุทธสถานมาก่อน

พระธาตุสี่แก้ว อำเภอมืองร้อยเอ็ด

“พระธาตุสี่แก้ว” ตั้งอยู่ในเมืองโบราณสี่แก้วทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเมืองร่วมสมัยกับเมืองร้อยเอ็ด กำหนดอายุประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ ปี ลักษณะของเจดีย์คล้ายกับเจดีย์พระธาตุพนม และกลุ่มเจดีย์ที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุราว ๒๐๐ ปี เจดีย์มีความสูงประมาณ ๑๗ เมตร ต่อมาได้เกิดการร้างจากส่วนฐานและพังทลายลงเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๗ ๗พพฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ขณะนั้นคือ ท่านอนุรักษ์ จุริมาศ ได้สั่งการให้กรมศิลปากรบูรณะใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และเสร็จสมบูรณ์พร้อมยกฉัตร เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘

ปัจจุบันพระธาตุสี่แก้ว ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๑ ต.สี่แก้ว อ.เมืองร้อยเอ็ด เป็นพระธาตุทรงบัวเหลี่ยม ฐานทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน ๒ ชั้น ชั้นที่ ๓ เป็นรูปทรงระฆังคว่ำ ชั้นที่ ๔ เป็นยอดพระธาตุ รูปปลีปลายแหลม ฐานกว้าง ๔ เมตร ยาว ๔ เมตร พื้นฐานถึงปลายยอด สูง ๒๐ เมตร มีลักษณะคล้ายพระธาตุพนม แต่มีขนาดเล็กกว่า มีอายุประมาณ ๒๐๐ ปี ชาวบ้านเชื่อว่าสร้างเลียนแบบพระธาตุพนมขนาดย่อส่วนภายในบรรจุพระอรหันต์และวัตถุโบราณจำนวนหนึ่ง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้าน ต.สี่แก้ว ซึ่งตามตำนานเคยเป็นหัวเมืองใหญ่หัวเมืองหนึ่งของเมืองสาเกต (เมืองร้อยเอ็ดในปัจจุบัน) และตำบลใกล้เคียง ให้ความ

เคารพกราบไหว้บูชาอยู่เป็นประจำ โดยนิยมบนบานขอให้ประสบผลสำเร็จในเรื่องหน้าที่การงาน และมักแก้บนด้วยเครื่องคาวหวานและผลไม้ต่างๆ

หอไตรกลางน้ำ และลิมโบราณ วัดไตรภูมิ อำเภอมืองจตุรพักตรพิมาน

วัดไตรภูมิ ตั้งอยู่ที่บ้านผือฮี หมู่ที่ ๑๑ ตำบลดงแดง อำเภอมืองจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวัดที่เก่าแก่มีหอไตรกลางน้ำอายุกว่า ๑,๐๐๐ ปี หอไตรกลางน้ำนี้เป็นที่เก็บพระไตรปิฎกตัวหนังสือขอมโบราณหรืออักษรธรรม จารึกพระไตรปิฎกและตำรายาสมุนไพร มีผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่อ่านออก และมีลิมโบราณ ๑ หลัง ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน หอพระไตรปิฎกหลังนี้นั้น ได้ชำรุดไปแล้วบางส่วน มีการบูรณะโดยการเปลี่ยนเสาและนำลูกกรงมาใส่ด้านข้างของหอพระไตรปิฎก สภาพโบลาน จัดเก็บไว้ในหอไตรกลางน้ำอย่างดี และหอผ้าขาวไว้ เอกสารโบลานที่หอผ้าขาวส่วนมากจะผูกกรอบ ขึ้น เอกสารที่พบ ประมาณ ๗๐ มัด เมื่อ ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๒ ทางวัดและชาวบ้านได้จัดเก็บโบลานและใช้ผ้าขาวห่อโบลานไว้ แต่ก็ไม่ได้สำรวจหรือทำบัญชีรายการโบลานไว้แต่อย่างใด